

УДК 378.091:811.111'373.46]:[37.013.42-051:159.954
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.92.22>

К. А. Бровко

доктор філософії,
старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ОКАЗІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІМ

У статті акцентовано увагу на особливостях використання ІКТ як засобу формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови. Доведено, що змістове наповнення освітнього середовища різноманітними ІКТ, як от: відео та аудіо контент, зображення, Gif-анімації, тощо, сприяє формуванню усіх видів мовленнєвої діяльності. Охарактеризовано позитивні демонстраційні можливості ІКТ як засобу формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови. Здійснено аргументацію ефективності формування пізнавальної спрямованості студентів університету в процесі навчання іноземної мови засобами ІКТ. Висвітлено такі переваги використання ІКТ як засобу формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення ІМ: вивчення культури спілкування в медіа; розвиток етичної та естетичної спрямованості навчання за допомогою та на матеріалі іншомовних медіа; підвищення рівня розуміння завуальованого змісту соціальних, економічних, політичних і культурних іншомовних медіа текстів; покращення запам'ятовування вивченого матеріалу; підвищення мотивації; формування та реалізація художньо-мистецького, креативного потенціалу особистості в результаті медіаосвітньої діяльності; формуванню іншомовних культурних цінностей; розвиток умінь та навичок міжмовної, міжкультурної комунікації засобами медіа на основі поваги, взаєморозуміння, терпимості до культурних відмінностей і подолання мовних бар'єрів. З метою більш детального розгляду особливостей формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови засобами ІКТ, наведено приклади застосування різноманітних онлайн-сервісів, додатків та застосунків, онлайн-ігор, тощо, під час проведення семінарських та практичних занять з іноземної мови (Slides, Snapchat, Pinterest, TED Talks, Prezi, Bubble.us, Google Docs, Linguatorium, WordNet, Hot-Potatoes, LearningApps, Test English, British Council, BBC, Coursera, Prometheus, Jigsawplanet, Tool for Educators, GoFormative, Wordwall, Kahoot та ін.).

Ключові слова: пізнавальна спрямованість, студенти, університет, іноземна мова (ІМ), ІКТ.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство відрізняється від попередніх епох завдяки різноманітній культурній, технологічній та соціальній динаміці. Поява блогерів, тіктокерів та інших цифрових впливових особистостей, а також розширення доступу до мобільних та онлайн додатків, платформ для навчання із використанням ІКТ відображають зростання впливу цифрової культури та зміну способу, яким ми спілкуємося, навчаємося та споживаємо інформацію. Використання ІКТ у навчанні та інших сферах життя відкриває нові можливості для глобальної комунікації, навчання та співпраці, що робить сучасне суспільство більш зв'язаним та інтерактивним. Так, однією з таких сфер навчання є вивчення іноземної мови, як сьогодні визнане must have компетентністю XXI століття, особливо у модернізації сучасної системи вищої освіти.

Оскільки в полі нашого наукового зору зосереджується увага на проблемі виокремлення особливостей формування пізнавальної спрямованості студентів, а також імплементації ІКТ в освітній процес вищої школи при вивченні іноземної мови.

Слід звернути увагу, що розвиток медіа-культури спонукає викладачів активно використовувати нові технологічні досягнення в навчальних та освітніх цілях. У процесі викладання іноземної мови необхідно враховувати професійні та особисті потреби й інтереси студентів, використовуючи при цьому професійно значущі теми та ситуації, автентичні завдання, проблемні тексти, дискусії на актуальні теми, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю – усе вищезазначене сприяє підвищенню мотивації, а також формуванню пізнавальної спрямованості студентів до вивчення іноземної мови особливо за допомогою ІКТ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досі доволі специфічна проблема формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови (далі ІМ) засобами ІКТ не була предметом численних наукових обговорень та досліджень. Проте окремим її аспектам присвячена значна кількість наукових досліджень, зокрема: важливості використання засобів ІКТ на заняттях з іноземної мови (А. Бадан [1; 3], Н. Оніщенко [2; 3], П. Гонсалес-Вера (іспан.

P. González-Vera) [4] та ін.); вивченню особливостей ефективного застосування медіа засобів у навчанні ІМ (К. Бровко [7; 8], А. Бадан [1; 3], К. Байорек (англ. K. Bajorek) та ін.); активізації пізнавальної спрямованості студентів університету до вивчення ІМ засобами ІКТ (Р. Альсавайєр (англ. R. Alsawaier) [5], К. Хушбу (англ. K. Khushboo) [6] та ін.).

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виокремлення особливостей використання ІКТ в формуванні пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення ІМ.

Виклад основного матеріалу. Акцентуючи увагу на використанні ІКТ як засобу формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови, слід наголосити, що у такий спосіб майбутні викладачі вдосконалюють уміння і формують навички писемного та усного мовлення, аудіювання, творчого мислення, уміння працювати в команді над проектом іноземною мовою, спільно створювати навчальний контент іноземною мовою, планувати заходи, тощо [7].

Змістове наповнення освітнього середовища ІКТ, що складається із іншомовних медіа текстів різних видів та жанрів (відео та аудіо контенту, зображення, Gif-анімації, тощо), інформації, що зберігається в базах даних, електронних освітніх ресурсів, сприяє формуванню усіх видів мовленнєвої діяльності.

Крім того, ІКТ надають різноманітні демонстраційні можливості: зображення, музика, лекції, відео експерименти, доповіді, які підтримуються великим вибором застосунків. Усі перераховані можливості заохочують студентів до вивчення іноземної мови та урізноманітнюють процес навчання, додають йому яскравості, життя, роблять його більш енергійним, актуальним та сучасним.

Слід зауважити, що формування пізнавальної спрямованості студентів університету в процесі навчання іноземної мови засобами ІКТ сприяє: культурі спілкування в медіа (медіа грамотності з дотриманням мережевого етикету); етичній і естетичній спрямованості навчання за допомо-

гою та на матеріалі іншомовних медіа; розумінню завуальованого змісту соціальних, економічних, політичних і культурних іншомовних медіа текстів; сприятиме кращому запам'ятовуванню вивченого матеріалу; підвищенню мотивації; формуванню та реалізації художньо-мистецького, креативного потенціалу особистості в результаті медіаосвітньої діяльності; формуванню іншомовних культурних цінностей студента засобами медіа й бачення цілісної картини світу; розвитку умінь та навичок міжмовної, міжкультурної комунікації засобами медіа на основі поваги, взаєморозуміння, терпимості до культурних відмінностей і подолання мовних бар'єрів [8].

В контексті досліджуваної проблеми доцільно зосередити увагу на ключових компонентах формування пізнавальної спрямованості студентів університету засобами ІКТ у процесі навчання іноземної мови.

Відтак П. Гонсалес-Вера (іспан. P. González-Vera) [4] підкреслює важливість використання на заняттях з іноземної мови за матеріалів, які є реальними та цікавими для студентів, зокрема, під час здійснення аудіо-візуального перекладу.

У своїх наукових доробках А. Бадан та Н. Оніщенко [1; 2; 3] зауважують, що викладання іноземних мов в Україні зазнало суттєвих змін із запровадженням мультимедійних технологій, спрямованих на моделювання середовища мовлення рідної мови під час аудіювання та усного спілкування. У зв'язку з цим суттєвим є питання розв'язання проблем адаптації традиційної системи навчання до нових мультимедійних технік та їх інтеграції в освітній процес в аудиторії та поза нею, зокрема під час дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19 та російсько-української війни.

Дедалі більшої актуальності набуває питання поєднання традиційних і мультимедійних методів навчання, зокрема щодо подальшого використання в освітньому процесі додатків для мобільних телефонів, демонстрації відео на плазмових

Where is the logic?

To have Van Gogh's ear for music [meaning:
взємідь на вухо наступив]

Рис. 1. Приклад завдання до проведення гри «Where is the logic?»
(авторська розробка Бровко К.А.)

екранах телевізора та проектора та індивідуального використання мобільних додатків.

З метою більш детального розгляду особливостей формування пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови засобами ІКТ, слід виокремити приклади застосування різноманітних онлайн-сервісів, додатків та застосунків, онлайн-ігор, тощо, під час проведення семінарських та практичних занять з ІМ.

Відтак, цікавим буде використання сервісів Slides, Prezi, Bubble.us та Pinterest з метою створення онлайн-колажів англійських ідіом, скетчів з елементами англійського сленгу (див. рис 1); розробка і пост англомовних ребусів та їх колективне відгадування шляхом коментування посту; ведення щоденників-блогів з їх подальшим обговоренням; запис сторісів за допомогою віртуальної технології Snapchat; розробка соціальної відео-реклами, соціальних інформаційних банерів; обговорення короткометражних лекцій на каналі TEDtalks з можливістю їх колективного коментування; проведення інтерактивних групових ігор, вікторин, конкурсів, проведення соціальних челенджів, тощо [7].

Дотичним до розробки англомовних ребусів, є створення шифратора в програмі Google Docs (див. рис. 2), який буде перетворювати англійські літери у відповідні символи або числа згідно з певним шифром та організація для студентів університету онлайн-гри «Вгадай слово за кодом» або «Пошук захованих слів». Студенти можуть використовувати цей шифр дешифрування слів та фраз, а навідні питання викладача зможуть їм в цьому допомогти. Подібна практика застосування загадок або головоломок стимулює студентів розвивати свої лінгвістичні та аналітичні здібності, шукаючи варіанти розшифрування. Вирішення кодів вимагає від студентів творчого підходу та фантазії. Це допомагає їм підтримувати

інтерес до вивчення англійської мови та розвивати свої творчі навички.

З метою формування лексичних, фонетичних та граматичних навичок можна доцільно використовувати лексичний тренажер Linguatorium. Працюючи з лексичним модулем системи викладач ставить за мету навчання, вказуючи лексичні теми, а також терміни, в які дані лексичні теми мають бути засвоєні. Лексичні теми повністю налаштовуються викладачем. Кожна лексична одиниця оформляється у вигляді електронної картки, що містить такі обов'язкові реквізити, як (початкова форма) лексичної одиниці. До картки можуть бути внесені необов'язкові реквізити: приклади вживання лексичної одиниці (з перекладами), тлумачення лексичної одиниці, асоціативна підказка, графічна ілюстрація. Заповнення картки максимально спрощується завдяки підказкам, автоматично пропонованих системою. Так, графічна ілюстрація підбирається з результатів пошуку зображень у Google за ключовим словом; лексико-граматичні значення витягуються з бази даних WordNet; пропонуються можливі варіанти навчальних перекладів із спеціально скомпільованого словника. Вимова лексичних одиниць озвучується синтезаторами мови автоматично.

Для тренування граматичних навичок можна використовувати інтерактивний онлайн-сервіс Hot-Potatoes та LearningApps, призначених для створення інтерактивних вправ різних видів: пошук відповідностей (matching), кросворди (crosswords), вибір альтернатив (multiple choice), заповнення перепусток (gap filling).

Окрім вищезазначених 3-D Web-сервісів, які використовуються в навчальних онлайн-системах, доцільно також використовувати такі онлайн-інструменти навчання, як от: семантичні цифрові бібліотеки, віртуальні 3D-бібліотеки, семантичні блоги, мікроблогінг, віртуальні освітні лабораторії

**Some facts
about me!**

Break the code:

26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z

1. The hobby that I could never give up is (8-11-12-9-7)
2. My worst habit is (25-22-18-13-20-15-26-7-22)
3. The thing I find most attractive in a person is (25-9-26-18-13)
4. I mostly listen to (9-12-24-16) music
5. I have visited (22-18-20-19-7) countries in my life

Рис. 2. Приклад створення шифратора в програмі Google Docs (авторська розробка Бровко К.А.)

(відвідування місць, які є недоступними чи важко-доступними в реальності; сприяння співробітництву учнів між собою чи з викладачами; сприяння проведенню експериментів), інтелектуальний пошук і інтелектуальні аналіз даних, онлайн книги з автоматичним перекладом на англійську мову та аудіо. Змістове наповнення медіа освітнього середовища, що складається із іншомовних медіа текстів різних видів та жанрів (відео та аудіо контенту, зображення, Gif-анімація, тощо), інформації, що зберігається в базах даних, електронних освітніх ресурсів, сприяє формуванню пізнавального інтересу студентів університету крізь призму використання різноманітного спектру 3-D Web-сервісів [7].

Онлайн-ресурси, такі як Test English, British Council, BBC також надають доступ до широкого спектру навчальних ресурсів, таких як вправи на граматику, лексику, аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні уроки та тестування. За допомогою цих застосунків студенти можуть перевірити свій рівень знань англійської мови через тестування та оцінити свій прогрес. Це допомагає студентам зорієнтуватися у своєму навчанні та виявити слабкі місця, які потребують додаткової уваги. Відповідно вони надають можливість практикувати всі аспекти мови, включаючи читання, письмо, слухання та говоріння. Це дозволяє студентам покращити свої мовні навички в різних ситуаціях та контекстах.

Використовуючи наведені вище онлайн-ресурси можна також вправлятися в розвитку навичок усного мовлення особливо стимулюючим та ефективним методом є описовий, де студентам університету пропонується зробити усний опис привабливого та цікавого зображення для студентів, особливо якщо воно відображають цікаві теми або сценарії. Яскраві та захоплюючі зображення можуть зацікавити студентів та спонукати їх до подальшого вивчення ІМ, стимулювати уяву студентів та спонукати їх до створення власних інтерпретацій та історій, пов'язаних з зображенням.

Важливим є те, що за допомогою означених застосунків студенти можуть отримати доступ

до різноманітних цікавих матеріалів, таких як статті, відеоролики, подкасти тощо, що стимулює їхній інтерес до вивчення англійської мови. Вони можуть обирати теми, як і їх цікавлять, що робить навчання більш привабливим і ефективним.

Заслужують на увагу також застосування під час занять з ІМ онлайн платформ Coursera та Prometheus, адже обидві пропонують широкий вибір курсів з англійської мови на різні теми та рівні складності, що уможливорює вибір студентам університету курсів, які відповідають їхнім потребам та цілям навчання. Окрім того, що Coursera та Prometheus часто використовують інтерактивні вправи, відеоуроки, тести та інші ресурси, які можуть зробити навчання більш захоплюючим та ефективним, студенти можуть вивчати англійську мову у зручний для них час та темп, використовуючи матеріали на цих платформах. Вони можуть обирати конкретні теми або навички для покращення та працювати над ними самостійно. На обох платформах є можливість взаємодії з іншими студентами, обговорення матеріалів та отримання підтримки від спільноти. Це може збільшити мотивацію студентів та сприяти їхньому успіху у вивченні мови.

Створення та складання пазлів з фрагментами англійських текстів за допомогою онлайн-сервісу Jigsawplanet (див. рис. 3) також може сприяти формуванню пізнавальної спрямованості студентів університету до вивчення англійської мови. Оскільки студенти отримують можливість активно взаємодіяти з матеріалом, розміщуючи пазл-елементи тексту у правильному порядку, що допомагає їм розширювати свій словниковий запас, вчити граматичні конструкції та вправлятися в читанні та розумінні текстів та робить навчання більш інтерактивним і захоплюючим. Успішне складання пазлів дає студентам відчуття досягнення та впевненості у своїх здібностях, що може мотивувати їх до подальшого навчання.

З поміж висвітлених онлайн-сервісів, додатків та інших засобів ІКТ, необхідно висвітлити онлайн-ресурси «Tool for Educators» та

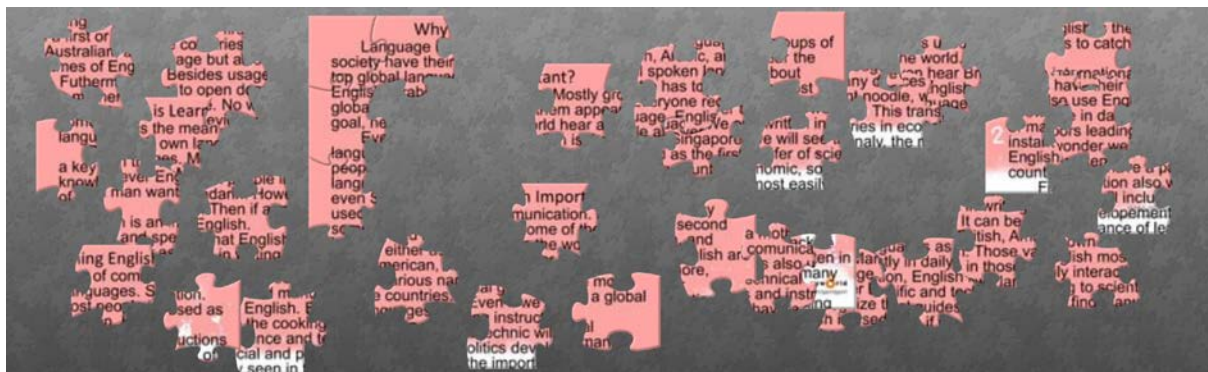

Рис. 3. Приклад створення пазлів з фрагменту англійського тексту за допомогою онлайн-сервісу Jigsawplanet (авторська розробка Бровко К.А.)

«GoFormative», які можуть бути використані для розробки різноманітних завдань для вивчення англійської мови. Так, за допомогою означених онлайн-ресурсів студентам пропонуються різноманітні інтерактивні вправи на відпрацювання граматичного, лексичного матеріалу, навичок аудіювання і вимови, завдання на письмо. Як от завдання на: заповнення пропусків; перетягування слів для складання речень або відповідь на питання; завдання для письма, такі як написання творів, листів, есе або відгуків на певну тему; завдання для усного мовлення, такі як монологи, діалоги, дебати або рольові ігри; тестові завдання, тощо. Перевагами застосування «Tool for Educators» та «GoFormative» з метою формування пізнавальної спрямованості студентів університету є наступні: *інтерактивність* (наявність інтерактивних завдань, вправ, ігор та тестів які роблять процес вивчення більш захоплюючим та цікавим для студентів, стимулюючи при цьому їх активну участь в освітньому процесу; *адаптивність* (онлайн-сервіс пропонує індивідуалізований підхід до вивчення, враховуючи потреби та рівень кожного студента. Завдання та матеріали можуть бути адаптовані до різних рівнів володіння англійською мовою, що допомагає студентам відчувати успіх і прогресувати); *зворотній зв'язок в реальному часі* (завдяки можливості миттєвого отримання зворотного зв'язку через додаток, студенти можуть бачити свій прогрес та помилки миттєво. Це може бути мотивуючим фактором, оскільки студенти бачать, як вони зростають у вивченні мови та вирішують нові завдання); *варіативність* (різноманітність завдань та активностей для вивчення мови, що дозволяє студентам обирати ті, які відповідають їхнім інтересам та потребам, що також сприяє підвищенню їхньої мотивації).

Сюди ж слід віднести застосування таких онлайн-інструментів навчання як LearnigApps, Wordwall та Kahoot, які також пропонують інтерактивні завдання, що залучають увагу студентів. Варто відмітити, що значна кількість інтерактивних завдань ґрунтується на конкурентній основі, де студенти можуть змагатися між собою або з іншими групами. Що у свою чергу стимулює студентів брати участь у заняттях та демонструвати свої знання.

Висновки і пропозиції. Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про те, що на сьогоднішній день комунікативна спільнота розвивається у різних напрямках, вимагаючи нових напрямків наукового пошуку і досліджень, а також формування пізнавальної спрямованості студентів університету до вивчення ІМ. Сучасний розвиток технологій розширює не лише свідомість студентів, але й забезпечує нові сфери для заці-

кавлення та мотивації студентів до вивчення ІМ, зокрема за різноманітних засобів ІКТ, що дозволяє організувати самостійну роботу студентів як в аудиторії, так і в позааудиторний час.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у висвітленні змістової структури формування пізнавальної спрямованості студентів університету до вивчення іноземної мови з використанням ІКТ, а також розробці структурно-функціональної моделі формування пізнавальної спрямованості студентів університету до вивчення іноземної мови з використанням окреслених у статті ІКТ.

Список використаної літератури:

1. Бадан А. Вплив ІКТ на процеси навчання іноземних мов. *Журнал педагогічних досліджень*. 2020. № 5(2), 45–57. DOI: 10.1234/jpd.2023.00502.
2. Онщенко Н. Роль інтерактивних методик у формуванні мовної компетенції студентів. *Мовознавчі дослідження*. 2021. № 8(3), 112–125.
3. Badan A., Onishchenko N. Multimedia technologies in foreign language learning under pandemic. *CEUR Workshop Proceedings*. 2021. Vol. 2. P. 642–656.
4. González-Vera P. Building bridges between audiovisual translation and English for specific purposes [Tendiendo puentes entre la traducción audiovisual y el inglés para fines específicos]. *Iberica*. 2021. (41). P. 83–102.
5. Alsawaier R. The Effect of Gamification on Motivation and Engagement. *The International Journal of Information and Learning Technology*. 2018. № 35(1). P. 56–79.
6. Khushboo K., Nafis M. Attitude of the International Students Towards Integrating ICT in Foreign Language Learning: A Case Study. *Advances in Intelligent Systems and Computing*. 2020. Vol. 2. P. 685–695.
7. Brovko Kateryna, Bakhov Ivan, Zhdanova-Nedilko Olena, Onats Olena, Dmytro Kostenko A diagnosis of the levels of development of higher education students' cognitive activity in the process of learning a foreign language using ICT during practical classes. *Rev. EntreLinguas, Araraquarau*. 2022. Vol. 08, No. Esp. 2, e022053, PP 1-14. E-ISSN: 2447-3529.
8. Svitlana Palamar, Kateryna Brovko & Semerikov Serhiy (2023). Enhancing foreign language learning in Ukraine: immersive technologies as catalysts for cognitive interest and achievement. *X International Conference «Information Technology and Implementation»*. *ICoN-MaSTEd2023*. November 20-21, P. 69-81, Kyiv, Ukraine.

Brovko K. The opportunity to use ICT in the formation of the cognitive orientation of university students during the study of FL

The article focuses on the peculiarities of using ICT as a means of forming the cognitive orientation of university students while learning a foreign language. It has been proven that the meaningful filling of the educational environment with various ICTs, such as video and audio content, images, Gif-animations, etc., contributes to the formation of all types of speech activity. The positive demonstration possibilities of ICT as a means of forming the cognitive orientation of university students during foreign language learning are characterized. The argumentation of the effectiveness of the formation of the cognitive orientation of university students in the process of learning a foreign language using ICT was carried out. The following advantages of using ICT as a means of forming the cognitive orientation of university students during the study of IM are highlighted: announcing the culture of communication in the media; development of ethical and aesthetic orientation of education with the help and on the material of foreign media; increasing the level of understanding of the veiled content of social, economic, political and cultural foreign language media texts; improving the memorization of the studied material; increasing motivation; formation and realization of the artistic and creative potential of an individual as a result of media education activities; formation of foreign cultural values; development of skills and abilities of interlingual, intercultural communication through media based on respect, mutual understanding, tolerance for cultural differences and overcoming language barriers. For a more detailed consideration of the features of the formation of the cognitive orientation of university students during the study of a foreign language using ICT, examples of the use of various online services, applications and applications, online games, etc., during seminar and practical classes on a foreign language are given (Slides, Snapchat, Pinterest, TED Talks, Prezi, Bubble.us, Google Docs, Linguatorium, WordNet, Hot-Potatoes, LearningApps, Test English, British Council, BBC, Coursera, Prometheus, Jigsawplanet, Tool for Educators, GoFormative, Wordwall, Kahoot, etc.).

Key words: cognitive orientation, students, university, foreign language (FL), ICT.